

Emberbarát

ב"ה

A NAGY FUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET HETILAPJA

XVIII. évfolyam 33. szám

2022. május 20. - írár 19. 5782.

MÓZES III. BEHÁR (בהר)

„Szombatjaimat őrizzétek meg, és Szentélyemet félve tiszteljétek”(26:2). E helyen kérdezi a híres Tóra-kommentátor, Rabbi Chájim ben Átár (Bál HáTurim): „Miért tér vissza a Tóra a szombat megőrzésére vonatkozó parancsolatra éppen ezen a helyen?” Jogosnak látszik a felvetés, hiszen már különböző szakaszokban számtalanszor találkoztunk e micvével. Nos ebben az esetben a sábesz fontosságára való figyelmeztetés- mondja a Bál HáTurim - az előző paranccsal (26:1) függ össze, ami így hangzik: „ne készítetek magatoknak bálványokat”. Azt tanítja, hogy miként a bálványimádás (bűne) kiegyenlíti a Tóra minden érdemét, miként ezt a Talmudban (Kiddusin 40a) látjuk: „aki megtagadja a bálványimádást, az olyan mintha elfogadná az egész Tórát”, ugyanígy, a szombattartás felér az egész Tórával, ahogyan ezt a Jeruzsálemi Talmudban (Bráchot 1:5) olvassuk: „a szombat egyenlő értékű az összes többi paranccsal”. A pászúk második felével kapcsolatban írja a tizenötödik század végén élt spanyol exegeta, Rabbi Ávrám Szebá (*Ceror Hámor*): „a Szentély tiszteletére vonatkozó előírás összekapcsolódik a bálványok készítésének tilalmával, és olyan erkölcsi tanítást láthatunk ebben, amely minden nemzedéknek egyaránt hasznos. Azon testvéreink, akik nem veszik figyelembe a „szentélyemet félve tiszteljétek” utasítást, és helytelen viselkedésükkel állandó veszekedéseket (*máchlajke*) provokálnak a zsinagógákban, melyeket „kis szentélynek” (*Mikdás meát*, Jechezkel 11:16) nevezünk, többek között azt kockáztatják, hogy még e szent helyeken is, előbb vagy utóbb megjelenik a bálványimádás gondolata”. Jevámot (6b) traktatusában teszik bölcseink az alábbi kijelentést fent idézett tórai versünkkel kapcsolatban: „miként a szombat megőrzésére vonatkozó parancsolat örök, éppúgy a Szentély tisztelete is örök”. A Szentély tiszteletére vonatkozó előírás nem veszítette érvényét, noha napjainkban a jelentős pajszekok többségének véleménye szerint tilos a Templomhegyre lépni. Rámbám szerint: „Jeruzsálem és a Mikdás szentsége a Sechina (isteni jelenlét) miatt van, az pedig soha nem szűnik meg”. Párásánk számos szociális előírást tartalmaz, ezek közül az egyik „**Ha elszegényedik testvéred és lehanyatlik keze melletted, támogasd őt, akár idegen, akár lakó, hogy élhessen melletted**”(25:35). Rabbi Mose Alsich (Torát Mose) mondja: „az előző versek többsége többesszámban íródott, nem véletlen, hogy az elesettek megsegítését célzó micva egyesszámban van megfogalmazva”. Gyakran előfordul ugyanis, hogy a rászoruló ember valódi segítség helyett tanácsokat kap, mondván: jobb lenne, ha inkább máshoz, gazdagabb, okosabb, alkalmasabb emberhez fordulna problémáival. A Tóra felhívja figyelmünket: mindannyiunknak személyes kötelessége segíteni, nem lehet megelégedni észosztással, hanem fogalmazzunk egyszerűen: pénzzel kell eleget tennünk a tórai parancsnak. „Vállvergetés és bátorító szavak helyett némi készpénz”, lehet, hogy nem szívmengető javaslat, de őszinte, és a kisközösségek megerősítéséhez, fennmaradásához elengedhetetlenül szükséges, hogy minél többen magukénak érezzék a tórai gondolat időtálló üzenetét. Ha másért nem, hát egészséges önzésből, hiszen minél kevesebben élnek rosszul melletted, annál jobb lesz neked is.

שבת שלום

D. I.

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

BEHÁR

Az etikus ateista

A mostani hetiszakasz címe „Behár”, *Behár Szináj*, vagyis a hegyen, Szináj hegyén. Ebben olvashatunk ünnepek törvényeiről, a hetedik és ötvenedik évek különlegességéről és az emberek egymásnak nyújtott segítségének szabályairól. Mindegyik téma kapcsolódik a hetiszakasz címéhez: a hegyen, azaz fentről, magasabb szemszögből nézve a világot melyek az igazán fontos törvények?

Ebből viszont következik, hogy ahhoz, hogy igazán jól megérthessünk egy ilyen törvényt, „istennek” kell lennünk. Mivel az ember, amíg a földön jár, nehezen tudja megérteni a nagy egészt, a big picture-t, így aztán sokszor egy ilyen törvény, amely magasabb szempontból értelmes, a mi földi szemszögünkből irracionális. Például itt van a szegények támogatása ingyen pénzkölcsönnel (3Mózes, 25:35). Ez legalább három logikai problémát vet fel:

1. Ő főzte, ő is egye meg. Sokszor tapasztaljuk, hogy az emberek újra és újra elkövetik ugyanazokat a hibákat, nem használ nekik a jó tanács, önpusztításuk következményeként süllyednek egyre mélyebbre. Akkor mi miért támogatassuk őket ebben a folyamatban?

2. Nem fogja visszaadni. A Tóra megtiltja, hogy úgy bánjunk a másikkal, mint a hitelezők szoktak (2Mózes 22:24), azaz nem szabad a másakra nyomást gyakorolni vagy emlegetni neki, hogy tartozik. Ez viszont kifejezetten arra buzdíthatja őt, hogy a pénzt ajándékként megtartsa, hiszen egy rossz szavunktól sem kell félnie.

3. Bérleti díj. Ha bérbe adunk egy értéktárgyat használatra, a Tóra megengedi, hogy a használat díját a kölcsönzőtől elkérjük. Nem ez a helyzet a pénz esetében, amit szintén kölcsönbe adunk, de csak a pénz értékét! Magukat az érmeiket nem szeretnék visszakapni. (Ez logikailag problémás, hiszen ha egy autót adunk kölcsön azzal, hogy akár meg is tarthatja, csak az értékét adja majd egyszer vissza, akkor már nem kérhetünk bérleti díjat, mivel ez a pénzkölcsönzéssel egy kategóriába esik. Holott mi még több szolgáltatást is nyújtottunk, mint a sima kölcsönadás esetében!)

A magasabb szemszögű ítélkezés azonban nem ilyen szigorú logikai elvek mentén halad. Egy midrás szerint az Örökkévaló először megteremtette a világot az ítélkezés, igazságosság tulajdonságával (*midát hádin*), de látta, hogy a világ így nem tud működni. Aztán megpróbálta a kegyelmesség, a szeretet tulajdonságával (*midát háráchámim*), de úgy sem működött. Az a világ, amelybe mi születtünk, már mindkettőt tartalmazza.

Mindez megmagyarázza, hogy miért van szükség a magasabb szemszögre, az Örökkévalóra és a Tórára ahhoz, hogy etikusan, erkölcsösen tudjunk viselkedni. A hétköznapi tapasztalatunk ennek ellentmond, hiszen ki ne ismerne jószágos embereket, akik ugyanakkor nem hisznek semmiféle vallásban?

Rabbi Benjamin Blech igen szemléletes magyarázattal szolgál erre a jelenségre. Magyarázata Bölcsseink azon kissé szokatlan kijelentésén nyugszik, miszerint értékesebb az a micvá, amit parancsra teljesítünk, mint amit saját készletünkünkből. Elmesél egy történetet, hogy az 1992-es Los Angeles-i zavargások kapcsán megkérdezte egy apa a fiát, hogy csatlakozna-e a lázadókhoz? A fia azt válaszolta, hogy nem. De miért? Mert tiltja a tízparancsolat. Nem saját józan megfontolása alapján, hanem a magasabb szemszög magasabb igazságának elfogadása alapján. Azért van okunk kételkedni saját erkölcsi ítélőképességünkben, mert a történelem során sajnos sokszor el tudták hajlítani az emberek józan ítélőképességét. Az „etikus ateista”, akit ismerünk, valóban etikusan viselkedik az esetek 90%-ában, a normális élethelyzetekben. De mi van, ha megváltoznak a körülmények?

Az 1930-as években egy európai egyetemen tanított egy etikaprofesszor az erkölcs fontosságáról. Komoly publikációi voltak, és nagy nevet szerzett. Aztán fordult a történelem kockája, és szükséges volt a rendszer támogatását elnyernie. Ennek hatására a professzor „etikája” is megváltozott, és a náci rezsim támogatójává, ideológusává vált. Saját tudományos eszköztárával bebizonyította, hogy mindaz, ami történik, helyes és etikus.

De nem csak ilyen szélsőséges történelmi szituációkban kerülhet felszínre a magasabb szemszög szükségessége. Készült egy szociológiai felmérés, melyben az volt a kérdés, hogy ha a folyó mellett elhaladva azt látnád, hogy fulladozik a saját kutyád és egy idegen ember, melyiket mentenéd meg? A felmérés végeredménye: a válaszadók egyharmada a kutyát, egyharmada az idegen embert mentette volna meg, egyharmada pedig azt a választ adta, hogy nem tudom eldönteni, ez nagyon nehéz kérdés. Emberként nem is biztos, hogy jogunk lenne egy ártatlan állat haláláról nagy határozottsággal dönteni. Bölcsőbb elismerni, hogy mi

személy szerint nem tudunk mindent, de elfogadjuk, hogy a Tórát Isten írta, és abban az embert „*celem Elokim*”-nak, Isten képmásának mutatja be a teremtéstörténetben, szemben a kutyával.

Ha a többi emberrel etikusan, igazságosan akarunk viselkedni, akkor használjuk a Tórát, amely a hegyen (*Behár*) íródott. Az erkölcsi alapvetéseket összefoglaló tízparancsolat első és utolsó szava is ezt hangsúlyozza. Az első szó: „*ánochi*”, azaz én, az Örökkévaló, létezem. Az utolsó szó „*leréechá*”, azaz embertársadnak, az embertársadért. A tanulság: „*ánochi*”, azaz Isten nélkül nincsen „*leréechá*”, azaz ember-ember viszonylatban erkölcsös viselkedés sem.

Szerző: Szántó-Várnagy Ádám Rabbi Benjamin Blech Understanding Judaism című előadása alapján.

Megjelent: Forrás - 2012. május

A JOVÉL ÉV

Menáchen Meron, a kitűnő magyar származású Izraelben élő rabbi e témával foglalkozó dolgozatát akkor írta, mikor Izrael állama jubileumát ünnepelte.

Hetizakaszunk a Smita (7) és a JOVÉL év törvényeivel foglalkozik. ***„Ez a Smita törvénye: hárátsd el az adósságot követelő kezét az adóstól. Ne szorongassa az ő felebarátját és testvérét, mert Smita-év az az Örökkévaló tiszteletére”*** (Deut.15/1).

Hét Smita év után az 50. év Jovél év volt, a teljes társadalmi szabadság éve. Jomkipur napján Sófár-fűvás útján közölték a néppel a társadalmi és gazdasági szabadságot. ***„Hirdessetek szabadságot az országban az összes lakosok számára... Ki-ki térjen vissza családjához és földjéhez.”*** (Lev. 25/10)

Legyen szabad az idézett mondatot jelképként használni a megújhodott Zsidó Állam, Izrael, 50. éves jubileumi évében, a „Jovel” évben. A családhoz való visszatérés jelentheti a nagy „család”, a zsidósághoz való visszatérést.

Galutban élő u.n. asszimiláns testvéreink, kik eltávolodtak őseink hagyományától, alkalmat láthatnak az Állam 50. évében közelebb kerülni népünkhöz. ***„És térjen vissza földjéhez.”*** Akár turistaként, akár új oléként bizony méltó Izrael 50 éve, hogy szétszórásban élő testvéreink felkeressék a Földet és érezzék; hogy az Ország az egész zsidó nép országa...

„A föld nem adható el véglegesen, mert enyém a föld, ti csak ideiglenes tulajdonosai vagytok.” (Lev. 25/23) E bibliai mondat értelmében a Keren Kájemet nem adja el, csak bérbe adja a - tulajdonában lévő földeket és pedig 49 - évre! Ezeket a birtokokat a K.K.L. a kis emberek pénzéből vásárolta. Ahogy a Tóra mondja: ***„Egész országokban váltsátok meg a földet... egy a testvéreid közül váltsa meg.”*** (Lev. 25/48) Az ősatyáknak megígért ország szent Isten szemében, mert ***„az Örökkévaló Istened szeme vigyáz rá az esztendő elejétől annak végéig.”*** (Deut. 11/12) A Jovél év a héber szolgának is szabadságot hoz. Még ha nem is szolgál 6 évig (lásd. Ex. 121.fej.) az 50. évben szabadon kell bocsájtani. ***„Izráel fiai az én szolgálaim, kiket kivezettem Egyiptom országából.”*** (Lev. 25/55) Ezért ellenzi a Tóra a héber férfi szolgaságát, akár tolvajlásért adták el, akár megélhetéséért maga adta el magát. Vagy hat év után szabadult, vagy a Jovél esztendejében.

A naptár, a zsidó naptár teszi egy néppé az Izraelben élő és a diaszpórában szétszórta zsidókat. És e naptár ünnepei fejezik ki legjobban az együvé tartozást. ***„És veszlek titeket az én NÉPEMMÉ és leszek nektek a ti Istenetek”*** (Ex. 6/7).

Részlet Menáchem Meron: **Az élő Biblia** című könyvéből

BEHÁR

AMIKOR TESTVÉRÜNK ELSZEGÉNYEDIK

„Ha elszegényedik testvéred és tönkremegy melletted – segítsd őt, akár idegen, akár bennlakó, hogy (meg)éljen melletted (veled). Ne végy tőle kamatot vagy uzsorát; féld az Istent és engedd (vagy: segítsd) hogy testvéred éljen(élhessen) veled (melletted)” (3. Mózes, 25, 35-36).

Szakaszunk, Behár, amellettt hogy a Smita (hetedik) év és a Jobel törvényeit körvonalazza, szociális törvényeivel tűnik ki. Legalább három esetet említ itt a Tóra, amikor „testvéred elszegényedik”, vagyis a tönk szélére jut és menthetetlenül elbukik, ha nem segítenek neki. Az intézményes segítségnek meg vannak a maga törvényei, amelyek az idegent, az árvát és az özvegyet segítik, pozitívan diszkriminálják, stb. Itt konkrétan arról van szó, hogy nem szabad megvárni, amíg testvérünk koldusbotra jut, hanem konstruktív segítséggel kell őt megtámogatni, még mielőtt a csőd megváltoztathatatlan tényvé válik.

Az itt említett micvák gyakorlati utasításai – amelyekből csupán egyet ragadunk itt ki – a Tóra szocializmusát képezik és mutatják be.. A Tóra nem utópisztikus fikció és nem marxista demagógia; tudja és kimondja (5.Mózes, 15, 11), hogy mindig lesznek szegények és ezért kell őket támogatni és segíteni. A segítség több formát ölthet, de a leghatékonyabb a konstruktív, kamatmentes kölcsön, amely talpra állíthatja az elszegényedett testvért és megélhetést biztosíthat neki és családjának. Ez nem alamizsna, hanem egy olyan támogatás, amely tiszteletben tarja a szegény zsidó érzékenységét és ez – Maimonidés szerint – a cedáká, a jótékonyág, legnemesebb fajtája.

Kinek kell ezt a segítséget nyújtani?

A Tóra kimondja: mindenkinek.

Három kategóriát említ itt a Tóra: *t e s t v é r e d e t*, vagyis minden zsidót; az *i d e g e n t* (gér), aki betért, zsidóvá vált (van aki ezt jövevénynek fordítja), és a *b e n n l a k ó t*, (Tosáv), aki nem vált zsidóvá, csak a noachita hét törvényt vállalta magára, de különben megmaradt gójnak. A Tóra szocializmusa mind a három kategóriára vonatkozik.)

Más szóval: a szociális segítség, támogatás dolgában semmiféle diszkrimináció nem sújtja a gért és/vagy a Tosávot, vagyis az idegent és a bennlakó gójt. Mindketten elvetették a bálványimádást és ennél fogva éppen olyan segítség jár nekik, mint a született zsidónak.

Miből áll ez a segítség? Bölcsseink interpretációja szerint, ne várjuk meg, amíg az illető az éhhalál szélén áll, mivel akkor már nehéz segíteni rajta. Hanem? Akkor kell segíteni, amikor még egy konstruktív, hosszúlejáratú, kamatmentes kölcsön talpra állíthatja. A Szifrá, amit itt Rási idéz, igencsak képletesen magyarázza ezt: „Ne hagyd hogy elessen, mert akkor nehéz talpra állítani. Mihez hasonlítható ez? Egy nehéz málhához, ami a számár hátán van (leesőfélben). Amíg rajta van, elég egy ember ahhoz hogy ne essen le és oda lehessen rögzíteni. Ha már leesett – öt ember sem elég, ahhoz hogy feltegyék!”

Itt is hangsúlyozza a Tóra a kamat és az uzsora tilalmát. Első látásra ez fölösleges, hiszen ezzel már találkozunk Mispátim szakaszában (2 Mózes, 22, 24), de a hangsúly, meglehet, azon van, hogy egy nincstelentől uzsorakamatot venni többszörös galádság.

A „Ne végy t ő l e kamatot”, itt egyesszámban jön (nem „t ő l ü k”), ami a talmud szerint azt jelenti, hogy csak a zsidó testvéredtől, illetve betért gér cedektől, tilos kamatot venni, de a bennlakótól, aki nem vállalta magára a Tóra törvényeit, csak a Noachitákét, szabad kamatot venni, mivel őt sem kötelezi a tilalom és a kamat tilalma nem lehet egyoldalú. Ezzel szemben a zsidó köteles egy ilyen noachita nemzsidó lakóst is éltetni és hozzásegíteni, hogy megélhetése legyen (Bava mecia 71a).

A fenti vers végét – „és éljen (élhessen) testvéred veled (melletted)”, Bölcsseink többek között úgy is értelmezték, hogy „veled” – de nem jobban mint te, vagyis életed előbbre való. Ez úgy is érthető, hogy nem vagy köteles életedet áldozni azért hogy zsidó testvéred élhessen. (Bava Mecia 62a).

A Talmud, ezzel kapcsolatban, hoz egy érdekes és tanulságos sztorit:

„Ketten mennek a pusztaságban és egyiküknek van egy kanna vize. Ha mindketten isznak belőle – mindketten szomjanhalnak. Ha csak egyik iszik belőle (az akié a víz!) sikerül eljutnia egy lakott helyre. Ben-Pötóra véleménye szerint jobb ha mindketten isznak és

meghalnak, de ne lássa egyikük társa halálát! (Így volt az elfogadott tézis), míg csak jött rabbi Akiva és tanította: A Tóra azt mondja: „Éljen testvéred veled”! – ami úgy értendő, hogy a te életed előbbre való mint társad élete!” (Bava mecia 62a és Szifra a versre).

Vagyis, kegyetlen világunkban akié a víz – azé az élet. Testvéred élete nagyon fontos, de a tiéd - fontosabb. Nem vagy köteles életedet áldozni, azon romantikus elv alapján, hogy „ne lássa egyikük társa halálát”, hiszen kinek és mire jó az, ha ketten halnak meg, mikor az egyik élhet?

A sztori és annak tanulsága körül széles irodalom keletkezett. Ki volt ez a Ben-Pötóra és miért mondja amit mond? Csupán romantikáról lenne itt szó, vagy valami másról? Steinsalz rabbi talmud-magyarozatában azt mondja, hogy ez a (Rabbi Jehuda) Ben-Pötóra a Bné-Btéra családhoz tartozott, akik még Hillel előtt voltak a Szánhedrin fejei (kb. 150 évvel az időszámítás előtt). Szerinte szó szerint kell venni a „szeresd barátodat mint önmagadat” és úgyszintén itt „éljen testvéred veled(együtt)”, vagyis úgy mint te, nincs különbség köztetek, nem vagy előbbre való (Ritva).

Akiva, aki több nemzedékkel később megélte a Szentély pusztulását, majd később Bétár elestét és látta a nagy érvágást, amit a római hódítók végeztek (ő maga is mártírhalt, Isten nevének megszentelésért) – Akiva már kevésbé volt romantikus és nem tudta elfogadni a „jobb, ha mindketten isznak és meghalnak” idealista elméletét. Miért haljon meg két zsidó, amikor az egyik élhet? Ezért alkalmazta itt a Tóra versét „Éljen testvéred veled” egy olyan interpretációban, amely kizárja a fölösleges halált. Éljen, segíts neki, hogy élhessen, támogasd egzisztenciáját, de ne a te életed kontójára, mert mindenkinek a saját élete előbbre való.

Rabbi Akiva döntése (ami Álfászi és Rabbénu Áser szerint a halacha döntése), több morális kérdést vetett fel. Mi van, ha a víz mindkettejüké, vagyis közös? Ebben az esetben is logikus hogy csak egyikük haljon meg? És ez ki legyen? És ha megegyeznek, hogy mindketten isznak és lesz ami lesz, lehet vádolni egyiküket – azt akié a víz –, hogy határozata tulajdonképpen öngyilkosságnak számít?

Az Ijun Jákov szerzője (rabbi Jákov Reiser, aki az Éjn Jákovra írt kommentárt), azt mondja, hogy Ben-Pötóra sem egyértelműen pászkenolja hogy mindketten kötelesek inni, hanem csak azt mondja, hogy „jobb, ha mindketten isznak”, mivel szerinte van valami remény, ha mindketten isznak, hogy „egyelőre” még élnek (és hátha csoda történik). Máharsá (Rabbi Smuel Édelis), azt érzi ki Akiva szavaiból, hogy ha a víz közös, egyetért Akiva Ben-Pötórával, hogy inkább haljon meg mind a kettő, de ne lássa egyikük társa halálát – és nem javasolja, hogy vessenek sorsot.

Anekdóták híres zsidókról

SALAMON BÉLA ÉS BÁN FRIGYES

Amikor Bán Frigyes harmadik Kossuth-díját kapta, a gratulánsok között jelentkezett Salamon Béla is.

— Fricikém, — írta a rendezőnek —, mit képzelsz te, nekem semmi egyéb dolgom sincsen, minthogy folyton neked gratuláljak...?

Bán Frigyes a jövőt illetően megnyugtatta Salamont:

— Béla bácsi, — válaszolta levélben —, ne csinálj magadnak gondot. Az idei Kossuth-díjam most már jövő évre is érvényes, sőt meggyőződésem szerint, végig a következőkre, holtomiglan. Szeretettel: Frici.

Egy év múlva, újabb Kossuth-díj osztás után, Salamon Béla gondterhelt arccal járkált a városban. Szomorúan mesélte:

— Találkoztam Bán Fricivel. Nagyon le van törve. Kezdenek neki nem adni Kossuth-díjat.

Nagyuvaros Centenárium 24.

1976. január 17-én, a délelőtti istentiszteleten Tóra elé szólították Gerendai Endrét, a templom karvezetőjét, 50. születésnapja alkalmából. Sik Ernő kántor miseberach imája után dr. Singer Ödön főrabbi üdvözölte a jubilánst.

A szombat kimenetele után a Fák ünnepe alkalmából dr. Scheiber Sándor professzor a "Jámborok könyve" című középkori munkáról tartott értékes előadást. Ezt követték Gerendai Endre, Szűcs Gábor és Waldmann Tibor liturgiái dalai és Trepper Éva szavalata.

Április 4-i szombat délelőtti istentiszteleten tartották Szabados Béla és felesége Blobstein Ibolya fiának, Györgynek a barmicvóját.

Mindkét széderesten Sik Ernő kántor kidusa után dr. Singer Ödön főrabbi olvasta fel és magyarázta a Hagadát. A mánistanót a Talmud Tóra növendékei mondták el. Szegő Artúrné, Szegő Aliz és Mária, továbbá Bellák Tiborné áldozatos munkáját köszönte meg az elnök.

Vadas Hermanné, a körzet előjárójának felesége 64 éves korában súlyos betegség után elhunyt.

Május 29-én ünnepélyesen szólította Sik Ernő kántor a Gerendai Endre vezette kórus kíséretével a Tóra elé Goldstein Józsefet, a körzet templomelőjáróját 75. születésnapja alkalmából.

Június 19-én délelőtt a Tóra elé szólították Waldmann Tibort 75. születésnapja alkalmából. Sik Ernő kántor miseberachja után dr. Singer Ödön főrabbi köszöntötte a jubilánst, aki évtizedek óta a templomi kórus tagja.

Róna Gyula és felesége Auschwitzban elpusztult szülei és testvérei emlékére a templomnak művészi hímezésű Tóra-köntöst és a Tóraolvasó asztalra térítőt ajándékozott. Dr. Singer Ödön főrabbi a június 26-i szombati istentisztelet keretében avatta fel a kegyzsereket és köszöntötte a nemes szívű adományozókat.

Ugyanekkor avatta barmicvóvá Hagymási Tamás és felesége Bettelheim Mária Sándor fiát dr. Singer Ödön főrabbi. Jakab Sándor elnökhelyettes és a barmicvo-ifjú tanítója, Zoldán Sándor, a Dohány utcai templom gondnoka köszöntötték az ünnepeltet. Végül Hagymási Sándor köszönte meg a boldog szülőknek és az egyetlen életben levő nagyszülőnek, özv. Hagymási Sándornénak, a BIH dolgozójának, hogy mindig szeretettel és gondossággal vették körül. Július 3-án, szombaton reggel meleg hangulatú kedduson köszöntötte a körzet dr. Singer Ödön főrabbit 60. születésnapja alkalmából. Dr. Scheiber Sándor, a rabbiszeminárium igazgatója az Alma-Mater, dr. Salgó László főrabbi, a Budapesti Rabbiság elnöke, a rabbikar, dr. Harsányi László a hitközség nevében szól az ünnepelthez.

Jom Kippur délelőttjén hímezett fehér bársony Tóratakarót avattak fel, amelyet Mester Tibor, a körzet előjárója ajándékozott Bergen-Belsenben mártírhalt halt édesapja, Mendelovits Ármin emlékére. Az avatáson jelen voltak az özvegy, Mendelovits Árminné, az elhunyt fiai, Tibor és Ervin, valamint unokái. Dr. Singer Ödön főrabbi köszönte meg az ajándékot és az elhunyt három unokáját, Györgyöt, Pétert és Tamást a hagyományok tiszteletére buzdította. Somini Aceresz délelőtt a Tóraolvasás keretében dr. Singer Ödön főrabbi Grünwald Sándor és Tacher Zsuzsa újszülött kislányának, Szilviának a Rebekka Frajdi nevet adta.

80. éves korában elhunyt Feleki Lászlóné, a nőcsoport tagja. Nagy részvétellel temették a körzet legidősebb tagját, Geiringer Ignácot, aki néhány héttel 99. születésnapja előtt halt meg. November 13-án, szombat délelőtt ünnepélyesen szólították a Tóra elé Jakab Sándort, a körzet elnökhelyettesét, 75. születésnapja alkalmából. Muszaf ima után a Jakab fivérek kedduson látták vendégül a megjelent hittestvéreket. Porjesz Mór a templom gondnoka szintén köszöntött te a jubilánst, aki meghatott szavakkal köszönte meg a jókívánságokat.

Novemberben 90. éves korában elhunyt Holcz Sándor, a körzet és templom egyik legrégebb híve.

December 12-én helyezték örök nyugalomra a hosszú szenvedés után elhunyt Streit Leó előjárót. Goldberger Frigyes kántor gyászéneke után dr. Singer Ödön főrabbi mondott búcsúztatót, kiemelve az elhunyt emberi értékeit. Gyászolták felesége, fiai, leánya, veje, unokája és rokonsága.

December 19-én tartották meg a hagyományos Chanukka ünnepséget, amelyen a Talmud-Tóra növendékek szerepeltek. Az ünnep jelentőségéről **Deutsch László** rabbिनövendék, majd dr. Singer Ödön főrabbi és Jakab Sándor elnökhelyettes beszéltek.

Magyar Aranka, a körzet hűséges tagja 70. éves korában elhunyt.

1977. január 5-én helyezték örök nyugalomra Hartmann Jánosné, a Központi Női Tagozat elnökasszonyát. Kovács Sándor főkantor és dr. Salgó László temették. Hartmann Jánosné Besztercebányán született, első férje mártírhalt, két gyermekével a felszabadulás után került a Nagyuvarosba.

Februárban 77. éves korában hunyt el Virág Jenő, aki sok éven át volt aktív tagja a körzet vezetőségének.

Február 6-án rendezték meg a Fák ünnepét. Dr. Singer Ödön főrabbi az ünnep jelentőségéről beszélt, és kegyelettel emlékezett meg a Nőcsoport elhunyt elnökasszonyáról, Hartmann Jánosnéról. Gál György Sándor író olvasott fel írásából. Bányai Sándor, a körzet elnökhelyettese zárta az estet, amelyet Szegő Artúrné és Bellák Tiborné rendeztek.

Józsa Pál és Groszmann Etelka házasságuk 25. évfordulóját a körzet templomában március 10-én ünnepelték meg.

Március 13-án dr. Scheiber Sándor a Rabbiképző Intézet igazgatója az ásatások nyomán előkerült római kori zsidó síremlékekről tartott lenyűgöző hatású előadást.

Porjesz Mór, a Nagyuvaros utcai templom elöljárója 88. éves korában elhalálozott. Dr. Singer Ödön főrabbi és Goldberger Frigyes kántor búcsúztatták.

Serényi Zsigmond, aki több évtizeden át volt a körzet választmányi tagja, 78 éves korában elhunyt. Kovács Sándor főkantor gyászéneke után dr. Salgó László főrabbi méltatta érdemeit. Július 4-én fogadták Abrahám ősi közösségébe Stern Judit és Földiák Tibor elsőszülött kisfiát — a Nagyuvaros utcai templom főkantorának, Stern Lászlónak unokáját —, Gábort. A mohel Weisz Márton főrabbi, a komapapa dr. Singer Ödön főrabbi volt. Az újszülöttnak az ősi áldás keretében dr. Scheiber Sándor professzor adott héber nevet. A pidjaun habén — az újszülött kiváltása — szertartásánál Táger Antal, a körzet templomának elöljárója, mint kohanita működött közre.

Atlasz Miklós körzeti elnök mártírhalt halt szülei emlékére díszesen hímzett Tóra-köntöst adományozott a körzet templomának, amelyet dr. Singer Ödön főrabbi május 23-án Sovausz első napján a délelőtti istentisztelet keretében áldott meg és vett át a templom részére.

Október 8-án, szombat este rendezték meg a hagyományos Szimchász Tora halvacsorát. A chászánok dr. Singer Ödön főrabbi és a néhány hónap előtt elhunyt Goldner Jenőné, a körzet Nőcsoportja vezetőségi tagjának fiai voltak. Atlasz Miklós köszönetet mondott Galambos József és Mester Tibor elöljáróknak, Katz Arankának, a Központi Konyha vezetőjének, valamint Bellák Tiborné tisztviselőnek önzetlen közreműködésükért.

November 12-én temették Fóti László körzet elöljárót.

Waldmann Tibor, a Nagyuvaros utcai körzet kórusának tagja elhunyt. Temetése november 17-én volt. Dr. Singer Ödön főrabbi beszédében kiemelte Waldmann Tibor hűségét a templomhoz és a zsidó liturgia dallamaihoz.

December 18-án kötött házasságot Streit Sándor és Trepper Éva. Az ifjú párt dr. Singer Ödön főrabbi áldotta meg, a kántori teendőket Sík Ernő végezte a Gerendai Endre vezette kórus kíséretében. A szertartás után a körzet kultúrtermében gratuláció volt.

1978. Hirdetés: *"Kottát ismerő, vagy abszolút zenei hallással rendelkező basszus hangú karénekest keresünk a Nagyuvaros u. templom énekkarába. Megbeszélés a karvezetőnél".*

Január 29-én Streit Tibor és Böhm Marianna a Nagyuvaros utcai templomban házasságot kötöttek. Beszédet mondott dr. Singer Ödön főrabbi, énekelt Sík Ernő kántor. Hagyományos szellemben rendezték meg a két szederestet. Atlasz Miklós elnök üdvözölte a hittestvéreket. A Haggada felolvasásában a főrabbin kívül részt vettek Grünbaum Andor, Táger Antal elöljáró és Salamon Hermann. Az estet Szegő Artúrné és a Nőcsoport rendezte.

Bergsmann Berta, a Nőcsoport évtizedeken át volt hűséges és agilis tagja elhunyt. Temetésén dr. Singer Ödön főrabbi búcsúztatta, a kántori teendőket Goldberger Frigyes látta el. A végtisztességen megjelent Atlasz Miklós, a körzet elnöke, Szegő Artúrné, a Nőcsoport elnökasszonya, és dr. Salgó Lászlóné, aki mellett az elhunyt hosszú éveken át dolgozott.

Június 25-én fogadták be a zsidó közösségbe Grünwald Lajos és felesége Markovics Ágnes újszülött fiát, Gábort. A mohel Weisz Márton főrabbi volt. A névadás szertartását dr. Singer

Ödön főrabbi végezte. A szertartás után a komaszülők Karádi Gábor és felesége, Markovics Katalin szöudán látták vendégül a megjelenteket.

Július 3-án fogadták be a zsidó közösségbe Streit Tibor és felesége, Böhm Marianna újszülött fiát, Dávidot. A mohel Jisrael Stern volt. A héber nevet és az áldást dr. Singer Ödön főrabbi mondta. A komaszülők Streit Sándor, a körzet előljárója és felesége voltak, akik a megjelenteket szöudon látták vendégül.

Elhunyt Weiner Henrik, a körzet sok éven át volt választmányi tagja. 68. éves volt.

Augusztus 27-én tartotta esküvőjét Dézsi Tamás és Sík Anna. Dr. Singer Ödön főrabbi beszédében kiemelte, hogy a menyasszony nagypapa, Guttmann Lajos évtizedeken át a templom vezető előljárója volt. A kántori teendőket Sík Ernő a Gerendái Endre vezette kórus kíséretével végezte.

Szeptember 3-án volt Streit Leónak, a körzet tagjának sírköavatása. Dr. Singer Ödön főrabbi tartotta az avatóbeszédét. Énekelt Goldberger Frigyes kántor a Gerendai Endre vezette kórus kíséretével.

Szeptember 29-én, (Elul 27.) 63 éves korában elhunyt Stern László főkántor.

"Stern László 1915. március 12-én Budapesten született. Édesapja, Stern Izráel, közel 50 évig a Budapesti Izraelita Hitközség kántora volt. Stern László, testvéreivel együtt szinte az anyatejjel szívta magába édesapja tudományát. Még alig volt nyolcéves, és tisztán csengő énekhangját ismerték a nagy budapesti templomok. S ahogy az évek teltek, tudása úgy szaporodott, hangja csiszolódott. Meleg, lágy tenorja eljutott az emberek szívéig. Előbb Balassagyarmatra került, s ott ismerkedett meg a zsidó stúdiumokkal, a szent nyelv fordításával, értelmezésével, vallási szokásainak gyökerével, módozataival. Már a Rákóczi úton levő „Sajmér Sábboosz” templom kántora volt, amikor családot alapított, s 37 év boldog házasság jutott neki osztályrészül. Rajongó szeretettel vette körül hitvesét, aki gyermekeinek is kiegyensúlyozott családi légkört teremtett.

1950-ben-a Nagyfuvaros utcai templom kántora, majd főkántora lett. Pályája töretlenül felfelé ívelt. Híre hamarosan túlszárnyalt az ország határain. Templomában áhítattal hallgatták a világ különböző tájáról érkezők. Minden kiejtett szava kiemelkedő tudást tükrözött. Nem egyszerűen énekelt, hanem a szavak jelentésének tökéletes ismeretében, érzelemmel telítette mondanivalóját, és az őszinte csengő hang meghódította a szíveket. Ő értette az arameus és

héber imádságok minden szavát, érezte a betűk üzenetét. Egyszer örömet, másszor könnyeket csalt a szemekbe. Mindig a zene bűvöletében élt. Mindig újat alkotott, egyénit és utánozhatatlant. Ő volt a sliach cibur, a Község Küldötte. Hiába csábították, egész életében a Nagyfuvaroshoz kötődött. Otthona és lakása, hivatásának színtere és imáinak forrása a Nagyfuvaros u.4. sz. ház volt. A második emeleti szerény lakásban nevelte gyermekeit.

Stern László főkántor

A 70-es években súlyos betegség érte. Lassan beszűkült előtte a világ, s elvesztette látását. Stern Lászlót október 1-én temették pályatársai, kollégái s mindazok, akik szerették és becsülték őt. Dr. Singer Ödön, a Nagyfuvaros utcai körzet főabbija búcsúztatta családjától és távolban élő rokonaitól. Dr. Salgó László főrabbi is elköszönt a majd három évtizedig volt munkatársától. Szűcs Gábor, a munkaszolgálatos bajtársa részvétét mondta el. Végül Atlasz Miklós körzeti elnök búcsúzott, valamint a szertartáson közreműködő Kovács Sándor főkántor és a Gerendai Endre vezényelte budapesti templomok karénekeseiből összeállított kórus.

A magyar zsidó liturgia óriási vesztesége és szinte megmagyarázhatatlan ellentmondása, hogy Stern László után nem maradt magas művészi színvonalon hangplemez. Csak a szívekben, emlékezetekben él tovább. És természetesen családjában.

Október 28-án, szombaton este tartották meg a hagyományos Szimhász Tóra halvacsorát. A körzet chászánjait, dr. Singer Ödön főabbit, Jakab Sándor elnökhelyettest és testvéröccsét, Jakab László előljárót meleg szavakkal köszöntötte Atlasz Miklós, a körzet elnöke. Az ünnepi est rendezése Szegő Artúrné, a Nőcsoporthoz vezetőnek és Bellák Tiborné munkáját dicsérte.

Ezen alkalomból Fried Ignácné és testvérhúga, Kas Ferencné elhunyt szüleik, Mármor Nándor és felesége emlékére a gyermeki kegyelet és a szeretet megnyilvánulásaként gyönyörű Tóráköntöst adományoztak a Nagyfuvaros utcai templomnak.

Atlasz Miklósné, a munkaszolgálatban mártírhalált halt unokaöccse emlékére tóráköntöst adományozott a körzet templomának, amelyet dr. Singer Ödön főrabbi december 16-án szombat délelőtt a tóraolvasás keretében áldó szavakkal vett át a körzet nevében megőrzésre.

g.t.

A múlt héten közölt folytatásból lemaradt képeket most közöljük. A fotókat Littner György bocsátotta rendelkezésünkre.

**Shalk Anna(Annus néni Kaufmann Tiborné dr Salgó László
Smilovits Manó és a gyerekek**

Hanukai gyertya gyújtás, a gyertyát gyújtja testvérem Littner Péter, én középen vágyok

**Hanukai gyertyagyújtás, a gyertyát gyújtja testvérem Littner Péter, én
középen vágyok**

KEDVES BARÁTNŐM!

Szeretettel meghivlak egy közös
ünneplésre születésnapom alkalmából.
Együtt megpróbáljuk
kitalálni mire ez a nagy ünnepség?

2022.05.22- én vasárnap, 11:00-kor, az
otthonomban tartjuk a bulit,
1074 Budapest, Dohány u. 39.
Fsz.3. ban. 9-es kapucsengő.

VÁRLAK SZERETETTEL!

GLITZENSTEIN MUSKI

Mártír-istentiszteletek országszerte

2022/5782

Az alábbiakban a 2022. május 20. és június 12. közötti időszakban megrendezésre kerülő mártír-istentiszteletek időpontjait és helyszíneit közöljük. Összeállításunkat folyamatosan frissítjük.

Május 20. péntek, időpont és helyszín

Szentendre, 16.00 óra: Imaház

Május 22. vasárnap, időpontok és helyszínek

Hódmezővásárhely, 10.00 óra: Temető

Hódmezővásárhely, 11.00 óra:

Zsinagóga

Május 26. csütörtök, időpont és helyszín

Vác, 10.00 óra: Zsinagóga

Május 29. vasárnap, időpontok és helyszínek

Tata, 10.00 óra: Temető

Nagykanizsa, 10.30 óra: Zsinagóga udvar

Baja, 11.00 óra: Könyvtár (egykori zsinagóga)

Szentes, 11.00 óra: Temető

Devecser, 11.00 óra: Temető

Pásztó, 11.00 óra: Temető

Tatabánya, 13.00 óra / Temető

Június 12. vasárnap, időpontok és helyszínek

Zalaegerszeg, 9.25 óra: Koszorúzás

Zalaegerszeg, 11.00 óra: Zsinagóga

Salgótarján, 10.00 óra: Füleki úti temető

Balassagyarmat, 10.00 óra: Temető

Kiskunhalas, 10.30 óra: Zsinagóga

Révkomárom, 10.30 óra: Temető

Esztergom, 11.00 óra: Temető

Székesfehérvár, 11.00 óra: Mártírok emléksarnoka

Gyöngyös, 11.00 óra: Temető

Kispest, 11.00 óra: Temető

Nyíregyháza, 11.30 óra: Temető

Csongrád, 13.00 óra: Temető

Eger, 14.00 óra: Temető

Kápolnásnyék, 15.00 óra: Temető

Kecskemét, 15.30 óra: Temető

Mosonmagyaróvár, 16.00 óra: Temető

(A folyamatos egyeztetés miatt az időpontokban változás történhet. kérem, tekintse meg többször az összeállításunkat!)

A GYÁSZOLÓK KADDISA

Jiszgádál vöjiszkádás sömé rábo

(Közösség: Omén)

böolmo di vöro chiruszé vöjámlich málchuszé, bechájéchajn uvjajméchajn
uvöchájé döchol bész Jiszroél -báágolo uvizmán koriv vöimru omén!

(Közösség: Omén!)

Jöhé sömé rábo mövorách löölám ulöolmé olmájo. Jiszborách vöjistäbách
vöjiszpoár vöjiszrajmám Vöjisznászé vöjiszhádár vöjiszále vöjiszhálol sömé
dökudso brich hu

(Közösség: Brich hu!)

löélo min kol birchoszo vösiroszo tusböchoszo vönechemoszo dáámiron
böolmo vöimru omén!

(Közösség: Omén).

Jöhé slomo rábo min sömájó vöchájjim olénu vöál kol jiszráél vöimru omén!

(Közösség: Omén!)

(Itt három lépést hátrálunk:)

Ajsze solajm bimrajmov hu jáásze solajm olénu vöál kol Jiszroél vöimru
omén!

(Közösség: Omén)

TEMLÓMI IMAIDŐK

2022. máj. 20. – máj. 27.

	Reggel	Este
20. péntek	7,00	19,00
21. szombat	8,00	20,30
22. vasárnap	8,00	19,00
23. hétfő	7,00	19,00
24. kedd	7,00	19,00
25. szerda	7,00	19,00
26. csütörtök	7,00	19,00
27. péntek	7,00	19,00

Gyertyagyújtás legkésőbbi időpontja B.P.-en:

máj. 20. péntek	20,02
máj. 27. péntek	20,09
Szombat kimenetele:	
máj. 21. szombat	21,19
máj. 28. szombat	21,29

Május 26-án tartja online közgyűlését a BZSH

A Budapesti Zsidó Hitközség következő közgyűlését 2022. május 26-án, csütörtökön 16 órakor tartja Zoom-on.

A közgyűlés kezdete előtt nyitóimára kerül sor.

Napirendi pontok:

1. A BZSH 2021. évi költségvetési zárszámadásának tárgyalása, a Számvevő és Számvizsgáló Bizottság véleménye, felmentvény megadása az ügyvezető igazgató és az elnök részére, vita és határozathozatal (előadók: dr. Kunos Péter, Paszternák Tamás és dr. Balogh Pál)

2. Különfélék,

A Közgyűlés akkor határozatképes, ha azon a Közgyűlés tagjainak több mint fele jelen van. Kérjük a küldötteket, hogy jelenlétükkel a közgyűlés határozatképességét folyamatosan biztosítani szíveskedjenek.

A közgyűlésen csak a közgyűlési tagok vehetnek részt, ők Zoom belépési jogosultságukat a közgyűlés előtt e-mailben kapják meg.

A közgyűlésen elhangzottakról természetesen élő szöveges tudósításban beszámolunk [facebook](#) oldalunkon.

**JÖVEDELEMADÓJA 1+1 SZÁZALÉKÁT,
AMENNYIBEN KÖZÖSSÉGÜNKET
SZERETNÉ TÁMOGATNI, AZ ALÁBBI
ADÓSZÁMOKRA TUDJA ÁTUTALNI:
TALMUD-TÓRA ALAPÍTVÁNY:**

197 00289-2-42

**MAZSIHISZ:
0358**

Kiadja: Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet
✉ Budapest. 1084 Nagy Fuvaros utca 4.
☎ 334 27 31 📧 nagyfuvaros@gmail.com
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Andrassy Béla

Szakaszunk – Behár (3Mózes 25-26:2.) – a hetedik(Smitá) és ötvenedik(Jóbel) év szabályaival foglalkozik. Ahogy a hetedik nap – a szombat – pihenésre szolgál, ugyanúgy a hetedik évben pihentetni kell a földet; parlagon kell hagyni. Hétszer hét (vagyis) 49 év után jön a Jóbel év, amikor a földek visszamennek eredeti tulajdonosuk birtokába. Ugyancsak a Jóbel (jubileum) évben szabadulnak azok a zsidó rabszolgák, akik hetedik évben nem akartak szabadlábba kerülni, hanem inkább gazdáiknál kívántak maradni. A szakasz utolsó verseiben újfent figyelmeztet a Tóra a bálványimádás és a szombatszegés tilalmára. www.zsido.com

ESEMÉNYEK

Zsinagógánkban a múlt héten ünnepeltük Fecher László születésnapját. Közösségünk nevében Streit Sándor elnök köszöntötte fel az ünnepeltet. Bis Hundert und Zwanzig! MÁZÁL TOV Laci!

Emberbarát klub

IDŐSEK KLUBJA

Következő klubrendezvényt **május 25-én, szerdán, délelőtt 11 órától** tartjuk a földszinti klubteremben.

Zinner Jutka klubvezető

VICCSAROK

Kohn bemegy a Találmányi Hivatalba, hogy korszakalkotó találmányát bejelentse.

- Feltaláltam a tökéletes borotválkozó automatát! Bedob a kuncsaft egy eurót, behelyezi az arcát az automatába és az megborotválja tökéletesen.

- De Kohn! Mindenkinek más az arcformája!

- Először uraim, először!

A rabbi fia megszerzi a jogosítványt. Odamegy az apjához elkérni az autót:

- Ajánlok egy üzletet - mondja az apja. Ha levágatod a hajad, viheted a kocsit.

- De annak idején Sámsonnak is hosszú haja volt, Mózesnek is - próbálkozik a fiú.

- Igen, de ők mindenhová gyalog mentek.